

TEZĂUR LITURGIC
1 MARTIE
SF. IUSTIN POPOVICI

VIATA
SF. CUVIOASE-MUCENITE
EVDOCHIA
DE LA
HELIOPOLIS-LIBAN

BELGRAD, 1972

Архимандрит ЈУСТИН Поповић

ЖИТИЈА СВЕТИХ

1. МАРТ[1] ЖИТИЈЕ И СТРАДАЊЕ ПРЕПОДОБНОМУЧЕНИЦЕ ЕВДОКИЈЕ

У ВРЕМЕ цара Трајана[2] живљаше у Феничанском граду Илиопољу[3] девојка, по имену Евдокија. По рођењу и по вери она беше Самарјанка[4]. Она служаше ђаволу, и беше његово обиталиште и оруђе. Саблажњавајући многе својом изванредном лепотом, она их је као мрежом ловила у проклету пропаст увлачила. На тај начин она телесном нечистотом стече огромна неправедна богатства. Она је била толико лепа, да ни живописац није могао бојама изразити лепоту њенога лица. И пронесе се се глас о њој на све стране. И мноштво високородних младића и велможа из разних земаља и градова стицаху се у Илиопољ, тобож ради неких других послова, а уствари да виде Евдокију и да се насладе њеном лепотом. И она својим грешним делима сабра толико богатство, да је мало изостајало иза царског богатства. Дуго времена тако живећи и богатећи се, она у нечистом животу толико омртве душом и срце се њено толико окамени, да никаква сила, осим

божанске, није могла излечити душевну болест ове очајне грешнице. Али наиђе време када и до ње досегну рука Доброга Пастира који тражи изгубљене овце. Позна Творац своје створење, покварено туђинчевом злобом, и зажеле да га обнови. Прави Господар узе на се бригу око рода виноградног, који је враг крао. Владар небеских ризница постара се да пренесе у своје вечне ризнице драхму која се на земљи у блату ваљала и пропадала. Чувар блага, у која се праведници надају, призва к својој савршеној нади ову несрећну Самаријанку, а ђавола отпусти празна, и учини да она, која се некада као свиња у блату ваљала, постане као непорочно јагње: пређашњи суд нечистоте, напуни се чистоте; блатњава јама, постаде бистар и вечит извор; мутни поток, претвори се у миомирисно језеро; укварени и смрдљиви бунар, постаде сасуд мира скупоценог; она која погуби многе душе људске, постаде многима узрок спасења. А почетак њеног обраћења к Богу би овакав:

Неки побожни монах, по имену Герман, враћао се с пута у свој манастир преко Илиопоља. Ноћ беше пала кад он стиже у Илиопољ. Ту заноћи код једног свог познаника, хришћанина, чија кућа беше до градске капије. Зид собе у којој он заноћи био је уза сам зид куће, у којој је становала Евдокија, о којој је реч.

Пошто инок отпочину мало, он по своме обичају устаде у току поћи на псалмопјеније. Кад заврши своје молитвено правило, он узе књижицу коју је са собом носио, и читаше је дуго. У њој је писало о Страшном суду Божјем, и како ће праведници засијати као сунце у царству небеском, а грешници отићи у огањ неугасиви, где ће се вечито мучити страшно. По промислу пак Божјем, те ноћи Евдокија спаваше сама у својој соби, која се зидом граничила са собом у којој је онај инок ноћио, и обављао своју молитву и читање. И кад инок поче своје псалмопјеније, Евдокија се одмах пробуди, и мирно лежећи у својој постељи она слушаше све што је монах читао. И чу Евдокија све што је он читао, јер зид који их је делио није био дебео, а монах је читао гласно. Слушајући оно што је он читао, грешница би тронута, и не могаде заспати до сванућа. Срце јој беше захватио ужас, јер она стаде размишљати о мноштву грехова својих, и о Страшном суду Божјем, и о неподношљивом мучењу грешника. А кад свану, она, благодаћу Божјом побуђена на покајање, посла да дозову к њој онога који је ноћу читао књигу. И кад он дође, она га упита: Ко си ти, човече, и откуда си? Каквог си живота и које вере? Кажи ми сву истину, молим те. Ноћас сам слушала оно што си читао, па сам

веома снуждена и узнемирена, јер чух страшне и чудне ствари, за које досад нисам чула. Ако је истина, да се грешници предају огњу, ко се онда може спасти?

Блажени Герман јој одговори: Госпођо, које си вере? Кажеш да ништа чула ниси о Страшном суду Божјем, и да не разумеш силу читаних речи. Евдокија рече: И по отаџбини и по вери ја сам Самарјанка. А богата сам преко мере. Но нарочито ме то збуњује и плаши што чух да се у књизи, коју си читао, каже: Тешко богатима! и прети им се вечним и неугасивим огњем. Такве речи ја никада нисам чула у књигама наше вере. Чувши те нове и неочекиване ствари, мене је захватио не мали страх. А блажени Герман је упита: Госпођо, имаш ли мужа? и откуда ти долази, како кажеш, тако огромно богатство? Она одговори: Законитог мужа немам. А богатства која имам, скупила сам од многих мужева. Ако се пак богаташи после смрти осуђују на тако тешке и вечне муке, онда каква ми је корист од мог прекомерног богатства? На то јој Герман рече: Кажи ми праву истину, - јер и Христос мој, коме служим, нелажан је и истинит, желиш ли да будеш спасена без богатства, и да живиш срећно у весељу и радости кроз бесконачне векове, или да са богатством својим љуто гориш

у вечном огњу? Евдокија одговори: Много ми је боље да без богатства добијем живот вечни, него да са богатством погинем заувек. Али ме чуди, зашто богаташ бива тако кажњен после смрти. Зар Бог ваш пламти неком свирепом и неумољивом мржњом према богатшима? Не, одговори Герман, Бог се не одвраћа од богаташа, нити им забрањује да буду богати, него мрзи неправедно стицање богатства, и трошење богатства у сластима и жељама греховним. Ко пак праведно стиче богатство, и стечено богатство троши самилосно, тај је безгрешан и праведан пред Богом. А ко гомила богатство крађом, отимањем и неправдом, или ма којим греховним делом, и скрива га, не чинећи милости ње ништима, не дајући невољнима, не одевајући наге, не хранећи гладне, тај ће допасти немилосрдних мука.

Евдокија га упита: Сматраш ли да је моје богатство неправедно? Герман одговори: Ваистину, твоје богатство је најнеправедније, и Богу мрскије од свакога греха. А она рече: Зашто тако? Ја сам многе наге оденула, многе гладне досита нахранила, а неке и златом утешила. Како онда кажеш да је богатство зло? Герман одговори: Госпођо, саслушај ме пажљиво: нико, дошавши у купатило да се окупа, не улази у нечисту, прљаву и смрдљиву

воду, него где види чисту воду, ту улази и купа се. И ти, како се можеш неколиким милосрдним делима очистити од смрдљиве и одвратне прљавштине греховне, када се добровољно ваљаш у њој, а презиреш чисту воду милосрђа Божјег? Но тебе ће свакако блато рђавих дела твојих, као поплава, великом силом однети у понор сумпора и смоле, који гори вечним пламеном гнева Божја. Јер су богатства, којима изобилујеш, одвратна Великоме Господару и Вечноме Судији. Она су већ пре суда осуђена, јер су стечена блудом. Нити теби помаже то што ти понеку мрвицу прљавих богатстава твојих пружиш понекад неколицини убогих, јер награду те твоје мале врлине упропашћује безброј рђавих дела твојих, као што велики смрад загуши мали мирис. Ти никада нећеш моћи никакву благодат добити доклегод добровољно будеш остајала у нечистоти, нити ћеш се милосрђа Божјег удостојити, ако најпре безмерни смрад греховни што је у теби не одбациш и не спереш покајањем, и не очистиш и не украсиш себе праведним делима. Као што се човеку, који бос иде по трњу, много трње забодје у ноге, па и ако неке бодље извуче, ипак многе остају у телу, и причињавају му болове, тако и теби мало користи чинити понекад неку малу милостињу убогоме, и њоме изгладити неки

мали грех, када много греховног трња остаје унутра у савести твојој, да би те најстрашније мучило. Јер разгневлени тобом Бог, страшни и праведни одмаздитељ, грози ти вечним и неподношљивим мукама, које су припремљене за оне који се не кају. А ти, ако хоћеш да ме послушаш, можеш се спасти мука које те очекују, и добити вечну радост.

Евдокија одговори: Слуго Бога живог, молим те, поседи мало код мене и подробно ми кажи како се чине та дела, помоћу којих се може удостојити милости Божје, да бих, угледајући се на њих, правилном употребом својих богатстава добила спасење. Јер ти рече да Бог воли праведно и врлинско раздавање богатстава. А мени ништа не смета да се откупим од тих мука, које на дан Суда имају добити они које Бог мрзи, као што кажеш. Ево, чесни оче, ја имам велики број робова, натоварићу их златом и сребром, и повешћу их, а ти ћеш ићи пред нама, ка Богу твом, ако Он на твоје посредовање буде хтео примити овај мој принос, и дати ми за то спасење.

Герман јој на то рече: Немој мислити да је Бог као људи и тражи ове ништавне ствари земаљске, које су људима драгоцене, јер Он, богатији несравњено од свих царева земаљских, добровољно осиромаша ради нас, да би нам тим

тужним сиромаштвом купио вечно спасење. А та богатства која имаш, о кћери, раздај немоћнима и убогима, јер су они мили Богу, и оно што им ко да, то Бог сматра да је Њему дато, и за раздавање пролазне имовине ништима Он узвраћа непролазним благом небеским. Тако ти уради, кћери, и приступи светој и спасоносној купељи крштења. Њоме ћеш опрати кал свих грехова који те оскрвњују, и бићеш чиста и непорочна, препорођена благодаћу Светога Духа, и добићеш блажено наслеђе, у коме ћеш се наслађивати непропадљивом светлошћу вечном. Та светлост нема ни таме ни ноћи, нити какве жалости и патње, нити рђавих дела. И бићеш свето јагње, које на пашама небеским напаса Исус Христос, Спаситељ наш. Једном речју: ако хоћеш да се спасеш, кћери, учини што ти саветујем, и бићеш блажена вавек.

Евдокија одговори: Да нису дубоко зашле у душу моју речи које си ти ноћас читао а ја добро чула, ја те не бих ни звала овамо. Узми дакле, оче, од мене злата колико хоћеш, и остани овде неколико дана, поучавајући ме хришћанској вери вашој и упућујући ме на врлину, да бих, раздавши моја богатства и имања, и уредивши све како треба, пошла за тобом куда ти идеш.

На то блажени Герман рече: Мени не треба злато; доста ми је нада на твоје спасење. Јер је

за мене благословен разлог: остати овде неколико дана, са надом да пронађем изгубљену овцу, и приведем у тор Христов. Иако журим у своју обитељ, ипак ћу се задржати овде неколико дана ради твога обрађења к Богу. А ти учини како ти кажем: позови једнога од хришћанских презвитера што су у овом граду, да те поучи, и по црквеном закону крсти. Јер је то срж и темељ спасења, а потом ће остала богоугодна дела ићи својим редом.

Чувши то од блаженог старца, Евдокија дозвољава једног од главних службеника својих и нареди му да одмах иде у цркву хришћанску и замоли презвитера да дође к ономе коме је потребан. Али му изричито заповеди да презвитеру не каже њено име, нити зашто га зове. Службеник оде хитно, и презвитер убрзо дође. Видевши га, Евдокија му се до земље поклони, и целива чесне ноге његове. Затим му рече: Молим те, господине, поседи мало и испричај ми што о вашој вери, јер и ја хоћу да будем хришћанка. Као зачуђен од њених речи, презвитер је упита: Ког си зловерја, из кога желиш да пређеш у хришћанско доброверје? Она одговори: Самарјанка сам, како по рођењу тако и по вери, а целоме свету бејох супруга. Но зашто ти не бих једном речју казала истину? Ја сам море многих зала. Чух да ће се грешници, ако се не покају и

не постану хришћани, мучити после смрти у вечном огњу. Због тога одлучих да неизоставно постанем хришћанка.

Презвитер јој одговори: Ако си море грехова, онда убудуће буди пристаниште спасења; ако су те витлали многи ветрови, ти сада ући у склониште; ако си се предавала силним валовима, ишти сада јутарњу росу што с неба пада; и ако си се дуго давила у бури, ти сада потражи доброг крманоша који ће те сигурно одвести у своје пристаниште, где су ризнице сваке правде, и потруди се да постанеш наследница тамошњих блага. А земаљска богатства која имаш, раздај невољнима, и ослободи себе од греховне горчине, и уједно од таме и огња неугасивог, који те очекују ако се не покајеш.

Чувши то, Евдокија се расплака и, ударајући се у груди, упита: Зар доиста нема у вашег Бога милости према грешницима? Презвитар одговори: Грешницима који се кају, пошто приме знамење вере, тојест свето крштење, Господ опрашта све грехе њиховог ранијег живота у неверју; а онима који остају у гресима и не помишљају на покајање, нема опроштаја, и они ће бити мучени без милости. Евдакија рече: Реци ми, презвитере, сматраш ли да на небу има већих и драгоценијих ствари од ових на земљи.

Јер у нас се налазе многе ризнице злата и оребра и драгог камења, и свако весеље и наслада. И уз то изобиље риба и птица, и неизмерна довољност сваковрсних јестива и различитих пића. И шта се више од тога налази тамо на небу?

Презвитер јој на то одговори: Ако ум свој не одвратиш од прелести овога света, и не презреш временске сласти, ти нећеш моћи гледати ка вечном животу и сазнати тамошње неизрециве насладе и неисказана богатства. Ако пак желиш да ово добијеш, заборави гордост и весеље овога живота, и не сећај се сласти овога света.

На то Евдокија рече: Не било тога, господине мој, да заволим више од бесмртног и блаженог живота нешто временско и пролазно! Но ево шта ме мучи, оче: Еда ли могу, пошто примим хришћанску веру, имати сигурну и несумњиву наду, да ћу отићи у тај бесмртни живот, о коме говориш? И какав ми знак дајеш, по коме се могу уверити да је тачно оно што ми говориш? И по чему ћу познати да ми је Бог ваш опростио многобројне грехе моје? Јер када своја богатства, која ми у току целог живота могу преизобилно пружити сваку насладу и весеље, раздам невољнима, као што ми саветујеш, и расточим сва имања своја, а не добијем ништа од онога што ти причаш, тада које ће биће бити

бедније и несрећније од мене, пошто ћу остати без икаквог уточишта? Јер ће људи, које сам поквареношћу својом огорчила, ако станем у беди својој тражити помоћи од њих, згадити се на мене и одбити ме. Због тога сам тужна и збуњена што нисам потпуно сигурна односно будућности. Мени је потребан велики доказ и потврда за оне ствари које ми ти великодушно обећаваш, говорећи о милосрђу Бога вашег, који лако опрашта грехе онима који се кају. Будем ли се потпуно уверила у то, заиста ћу смело раздати све што имам, и поћи куда ме зовеш, и служити том једином Богу у ове дане живота овога. И као што многим бејох пример безакоња, тако ћу им бити изврстан пример покајања. Оче, немој се чудити овом мом сумњању, јер сам по први пут чула нове и неочекиване ствари, о којима у нашим књигама и у вери самарјанској, у којој сам одгајена, никада не чух нити трага нађох оваквим учењима.

Презвитер јој одговори: Евдокијо, не узнемиравај се, узбуђујући се непостојаном мишљу! Не допусти уму твом да буде расејан! Тебе збуњује прелест начелника зла и мрзитеља твога спасења - ђавола. Јер тај зли дух, чим је приметио да си кренула ка служењу Христу, одмах се дао на посао да разбије ту спасоносну намеру. Зато је изазвао у твоме срцу сумњајуће

помисли и празна страховања, надајући се да те на тај начин уплаши од правог пута и опет утврди у пређашњем греховном животу, како би те, тако бедно сласним и страсним светољубљем оковану и њему поробљену, повукао у смрт и погибао. Јер то је његово лукаво дело, то његова једина и велика брига: да људе одвраћа од доброг пута и заводи у разврат, и на тај начин начини себи пријатеље у својој вечној муци и другаре у вечном огњу. А што се тиче доброте и неисказане милостивости и човекољубља Бога нашег, о коме ои чула, и желиш да се насигурно увериш, знај да је Он готов из далека срести оне што се кају, примити их раширеним рукама у родитељски загрљај, опростити им грехе и даровати им живот вечни. У то се можеш уверити, ако ум свој узнесеш од земље к небу, напустивши бриге о привременим стварима и размишљајући о вечном животу. А при томе је потребна трезвена и смирена молитва, јер се на тај начин с душом измирује Бог, и у њој стане сијати божанска светлост, која објављује сву истину, те човек тачно сазнаје: како је ништаван овај краткотрајни свет, а какав је будући свет; како су штетне сласти овога живота, а како је добар Бог, и милосрђе његово неизмерно. Ако дакле хоћеш да се спасеш, ти ме послушај: баци те своје скупоцене хаљине, и

обуци се у бедне, па се затвори у једну собу твога дома, остани седам дана, размишљајући о својим гресима и са сузама их исповедајући Богу, Творцу твоме, и пости се и моли се, да те Господ наш Исус Христос просвети и упути да чиниш оно што је Њему по вољи. Веруј ми, неће ти бити узалуд ако урадиш као што ти саветујем: јер је жалостив и без мере милосрдан Господ наш, и има обичај да издалека благодаћу својом сретне оне који се труде да се к Њему обрате, јер се свагда радује грешниковом покајању. - Рекавши то, и видевши да је Евдожија пристала на његов савет, презвитер устаде да иде. И при расанку рече јој ову утешну пророчку реч: Христос Бог, који је цариника оправдао и грешницу која је крај ногу његових плакала помиловао, нека и тебе оправда и помилује, и твоје име учини славним на целој земљи! Амин.

Чим презвитер оде, блажена Евдокија, не одлажући своје обраћење к Богу, одмах дозвољава једну слушкињу, и рече јој: Ако ко дође и жели да ме посети, пази, нипошто не говори да сам код куће. И нека нико од домаћих не говори да сам код куће. Свакоме реците да сам отишла у далеко село и да ћу се тамо због послова дуже задржати. Нареди и вратару, и припрети му, да никога не пушта овамо. Исто тако, нека се

обуставе сви радови у моме дому. Нареди у кујни да ми се не доносе јела на трпезу. А велику капију затворите, и не отварајте је док вам не будем наредила. Уопште, све тако удесите као да нисам код куће.

Пошто издаде таква наређења, Евдокија се обрати блаженом Герману и рече му: Молим те, оче, реци ми што те питам: Због чега ви монаси живите по пустим местима, остављајући толику сладост живота с људима у градовима? Еда ли у пустињама налазите већу сладост? Блажени Герман одговори: Не, кћери, ништа од тога што ти сматраш сладошћу, ми не налазимо у пустињи. Но ми остављамо градове и светску сладост, и бежимо у пустиње једно ради тога, да избегнемо сујетну охолост и умртвимо телесне страсти глађу, жеђу, трудовима, подераном одећом, и оскуђивањем у свима потребама, да се удаљимо од места у којима се лако грешу. Јер који живи у граду, лако пада у грех: прво, побеђиван слабошћу природном; друго, прелашћаван од ђавола; и треће, гледањем лепих лица и слушањем разблудних речи, јер се из тога рађају нечисте помисли, и скврнавље душе. А оскврњеној души затворен је улазак небеског царства док се не очисти покајањем. Јер је престо вечне светлости и истинске радости и нелажних сладости на небу, и тамо

нема таме жалости и горчине и злих дела. Ето чујеш због чега одлазимо у пустињу: да се сачувамо од греха у осталим данима свога живота, а да пређашње грехе своје очистимо суровошћу пустињачког живљења, и тако направимо себи улаз ка оном блаженству. Око тога је сва брига и све старање наше: да тела своја сачувамо неоскврњена нечистим делима, и да ум свој очувамо неповређен рђавим помислима, и туђ свакоме злу и лукавству и лицемерству и роптању и клевети и зависти и јарости и гневу, и тако постанемо подобни Анђелима, као што нам светим устима својим објави Христос у Еванђељу. А љубитељу богатства, који га ненасито скупља, ништа неће помоћи богатство за добијање небеског царства, него је оно као мртвац који лежи у гробу непомичан. Стога, ако желимо да добијемо опроштај гресима својим, постарајмо се да остало време живота свога ходимо путем заповести Господњих, идући стазом правде и истине, и срца наша као одећу раздеримо жалошћу због грехова наших, и непрестано вапијмо к Богу. Јер ћемо на тај начин потиснути греховни смрад, о коме говори Давид: Усмрдеше се и загнојише се ране моје од безумља мога (Пс. 37, 6). А да нам увек ваља певати у молитви речи Господње, на то нас потсећа исти Давид,

говорећи: Како су слатке језику моме речи твоје, слађе од меда устима мојим (Пс. 118, 103). Речи Господње су толико слатке, да превазилазе сваку сладост свих најслаћих јела и најскупљих пића, и јаче укрепљују душу него храна тело. Због тога Божанско Писмо говори о томе: Вино весели срце човеку, и хлеб срце човеку крепи (Пс. 103, 15), означавајући вином и хлебом заповести Господа нашег Исуса Христа, које су души људској као хлеб и вино. Јер у крепости и весељу срца оне избављају грешника од свих рђавих дела, и оправдавају човека који се враћа ка Господу, ако се непрестано и марљиво поучава у њима. Стога, збацивши са себе лепе хаљине и обукавши се у најлошије, свом мишљу приступи покајању кроз добра дела, и сеј мноштво суза по земљи, да би пожњела на небу радост и вечно весеље; плачем угаси пећ грехова својих, да би се на тај начин удостојила утехе од Гоопода, и ушла у радост праведних. Плачи због безакоња својих која је ђаво учинио слаткима у срцу твом, да би се због суза твојих приближио теби Анђео, посредник спасења. Исуши смрдљиво блато трулежи, у коме си се дуго ваљала, у које те је ринуо и у коме те је држао радитељ свих зала, да би отсад постала учесница рајске насладе. Нанеси жалост и тегобу ономе који, прелашћујући те сластима, оптерети те гресима.

Марљиво послужи Богу, да би се обрела наследницом незалазне светлости. И буди као вредна пчела радилица, скупљајући правду из многих светих дела, и труди се да увек угодиш Богу.

Ове Германове речи дубоко продреше у Евдокијином срцу, које је било припремљено оним што јој је он раније говорио. И она, патећи у топлоти духа због грехова својих, баци се пред ноге његове, говорећи: Молим те, човече Божји, дело које си почео око мене, заврши побожно, и изведи ме чисту пред Бога твог, да не будем на потсмех онима који хоће да ме преласте. Завршивши почето дело, ја ћу се удостојити блаженства помоћу твојих спасоносних поука. Живописче, немој руке своје одмаћи од спремљене даске, док у мени потпуно не уобличиш Христа.

Герман јој одговори: Кћери, борави у страху Господњем и, затворивши се у одаји својој, моли се Господу непрестано са сузама, док не уништи и не очисти све грехе твоје, и док те не увери у милост своју. Јер је благ и милосрдан Господ наш Исус Христос; Он ће брзо показати милост своју на теби, и неће задоцнити да те утеши благодаћу својом. Рекавши то, блажени се Герман помоли Богу за њу и, осенивши је крсним знаком, он је затвори у њену собу, пошто

јој обећа да ће се због ње задржати још седам дана у Илиопољу.

Ушавши у своју собу, Евдокија проведе седам дана у молитви и посту. Онда дође блажени Герман, отвори врата и нареди јој да изађе. Видећи пак да је бледа у лицу, телом омршала, по изгледу врло смирена, и уопште веома различита од оне пређашње Евдокије, он је узе за руку и нареди јој да седне. Затим, помоливши се Богу, седе и он. И упита је: Реци ми, кћери, о чему си размишљала ових седам дана? и шта си дознала? шта си видеела? шта ти би откривено? А она му одговори:

Испричаћу ти, оче свети. Пошто сам се седам дана молила онако како си ме научио, прошле ноћи, када се исто тако мољах распростртанчице крстолико на земљи, и оплакивах грехе своје, обасја ме светлост јача од сунчане. А ја, мислећи да је сунце грануло, устадох са земље, и угледах младића пресветлог и страшног. Хаљине му бежу беље од снега. Он ме узе за десну руку, подиже ме у ваздуху, метну ме на облак, и одведе на небо. А тамо беше светлост велика и чудесна. И видех безбројно мноштво белоризаца, који су се непрестано радовали, осмехивали један на другога, и веселили. Кад угледаше да идем к њима, они ме у хоровима сретаху, и радосно као сестру своју целиваху. А када,

окружена и праћена њима и вођена, хтедох да уђем у ону светлост, неупоредљиво јачу од сунчане, изненада се у ваздуху појави неко страشان лицем, црн као мрак и катран и угаљ и смола, страшило које превазилази сваку помрчину и таму. И он, гледајући ме најстрашније и најбесније, и шкргућући зубима, и бестидно ме нападајући, хоћаше да ме отме из руке мога вође. И повика силно, да се сав ваздух испуни његовим гласом, и вичући говораше: Зар и ову хоћеш да уведеш у царство небеско? Зашто онда ја на земљи узалуд у заседи седим и толики труд улажем? Ето ова сву земљу блудочинством оскврни, и све људе гадошћу полног сједињења свог повреди. Колико год вештине и силе имам, све сам их употребио око ње једне. Ја јој привукох највисокородније и најбогатије љубавнике, и то врло, врло многе. И они је засуше толиким златом и сребром, колико је тешко наћи и у царским ризницама. Ја сам се поносио што њу имам у рукама као победничку заставу и непобедиво оружје, којим сам устриумфовао над људима који од Бога отпадају и у моје мреже упадају. А сада, зар толики бес хоћеш да сручиш на мене, о Архистратиже Божјих Сила, те да ме бациш под ноге њене да ме гази? Зар твоме гневу против мене нису доста оне пресвирепе и многобројне одмазде,

које оваког дана удвостручаваш, него ти се прохтело да ми отмеш и ову моју властиту робињу, коју сам тако скупо платио? Значи, да на земљи немам ништа своје и неодузимљиво? Већ се бојим да ми све оне, који досада живе грешно, не истргнеш из руку и не отмеш из недара, па их приведеш Богу као достојне наследнике царства небеског. О узалудног старања мог! о узалудног труда! Зашто тако свирепо насрћеш на мене? Остави јарост, и олабави ми мало окове којима сам окован, па ћеш видети како ћу за трен ока истребити род људски са земље, те му се неће ни трага наћи. Ја сам збачен с неба због једне мале непослушности, а ти уводиш у царство небеско најокорелије грешнике, који су се дрско ругали Богу и много година Га љуто гневили. Ако тако будеш радио, онда најбоље скупи за један час са ових крајева земље све пропале људе, који живе не човечански него скотски и зверски, па их све приведи Богу, а ја ћу се сакрити у таму и загњурити у бездан вечних мука што су за ме спремљене.

Док је овај то, и много штошта слично томе, с гневом и неописивим бесом говорио, мој вођа је страшно гледао у њега, а на мене се мило осмехивао погледајући ме. И дође глас из оне светлости, говорећи: Тако је по вољи Богу,

милостивом према синовима људским, да грешници међу њима, ако се покају, буду примљени у наручје Аврамово.

И опет би глас моме вођи: Теби говорим, Михаило, чувару завета мог, одведи ову тамо, одакле си је узео, да изврши подвиг свој, а ја ћу бити с њом у ове дане живота њеног. - И он ме одмах доведе у собу моју, и рече ми: Мир теби, слушкињо Божја Евдокијо! Не бој се и буди јака, благодат Божја је с тобом сада, и биће свагда на сваком месту. - А ја, охрабрена његовим речима, упитах га: Господине мој, ко си ти? Реци ми да знам, како да верујем истинитоме Богу, еда бих добила живот. Он ми одговори: Ја сам кнез Анђела Божјих, и мени је поверено старање о грешницима који се кају, да их примам и уводим у живот блажени и бесконачни. Велика бива радост на небу међу Анђелима, када грешник прелази из греховне таме у чисту светлост покајања. Јер Бог, који је Отац свима, не жели да погине душа људска, коју Он испочетка сазда својим пречистим рукама по подобију лика свог. Зато се сарадују сви Анђели, када виде душу људску украшену праведношћу, која се клања Оцу вечноме и сви је као сестру своју целивају, пошто, одбацивши греховну таму, живи Богу, обраћа се заједничком Оцу свих синова светлости и бесповратно се

приљубљују уз Њега. Рекавши то, он ме осени крсним знаком, а ја му се поклоних до земље. И када се поклоних, он отиде на небо.

Тада блажени Герман рече Евдокији: Одсада, кћери, буди уверена и не сумњај да постоји на небу истинити Бог, готов да прими оне што се кају за грехе своје, и да их уведе у своју вечну светлост, где Он царује окружен служитељима царства свог, светим Анђелима, које си видела у оној небеској светлости. А видела си царску и бесмртну славу Господа нашег Исуса Христа, и дознала како је Он брз на милосрђе и опроштење грехова, и како брзо показује благодат своју онима који желе да се измире с Њим. Познала си божанску славу Његову, и видела небески дворац Његов, пун неисказаних лепота, у коме Он обитава. Сазнала си како је мала и слаба светлост овога света према оној светлости. А сада реци ми, шта мислиш, шта намераваш..- Блажена Евдокија, чврсто решена умом да свим срцем својим служи једином Богу, Цару славе, рече: Веровах, и верујем да нема другог Бога који спасава грешне људе осим Оног, чија небеска врата видех обасјана неисказаном светлошћу. - Герман јој на то рече: Онда се спреми, кћери, за усрдну службу Богу. Ревносно се старај да плод твога покајања, стављен на теразије, претеже грехе твога ранијег живота.

Принеси себе саму бесмртном и вечном Богу као благопријатни дар. Плачи и ридај док све прљавштине своје потпуно не опереш сузама, и тако се удостојиш бити чиста невеста Христова. Заборави пређашњу гордост своју, и штетну, дивље похотљиву, младост своју, да би и Господ Христос заборавио грехе твоје. Извуци врат свој из тешког јарма срамног робовања, у који те је ђаво упрегао гресима, и узми на себе благ и лак јарам животворног покајања, и отада буди слободна од греха, и познаће те сви праведници и свети Анђели. Отрезни се дакле за истинску веру и целомудрије, здравоумље, и имајући одсада чисту савест, говори смело ђаволу у лице: Ја ништа више немам с тобом, нити ти са мном, јер обретох мог властитог Господара и Њему предадох себе у вечну сопственост. Потпуно оставих и одгурнух мог старог упропаститеља - погану и мрачну љубав телесну, и обукох се у нову нетрулежну и светлоносну одећу праведности, у којој ходећи, наћи ћу благодат Божју која ме спасава вавек. У мене већ нема никаквог пристрашћа земаљског, нема жеље за богатством, нема заљубљености у сладости света, за које сазнадох да су ништавне и краткотрајне, а желим и свесрдно се старам да стекнем небеско. Стога, вуци се к својима, ђаволе! И

далеко бежи од мене ти, туђинче, варалицо, разбојниче, и робе вечне таме!

Утврђена силно овим речима, Евдокија упита инока: Чесни оче, шта ми сад наређујеш да радим? Он одговори: Желим да пре свега примиш знамење вере - свето крштење, које ће те чувати неповређеном у све дане твоје. А ја ћу сада, с Божјом помоћу, отићи у свој манастир. Но доћи ћу до тебе опет, ако Господ хоће. - А она га са сузама мољаше, говорећи: Не остављај ме, господине мој, не остављај, пре но што се будем потпуно обратила к Богу, и добила од Њега очекивану благодат, да ме не би некако стари заводник, видећи ме остављену и беопомоћну, одвукао опет куда жели и вратио на бљувотине блудничког живота. - Одговори јој блажени Герман: Ова чврста намера ка бољем животу, коју Бог у теби ствара, и твоја добра нада, сачуваће те од вражјих замки, којих се бојиш. А ти остани још неко време у смиреној молитви к Богу и исповедању грехова овојих, и старај се око примања светог крштења. Ја ћу ускоро доћи до тебе, и учинити оно што је корисно по тебе, уколико ме буде помогао Дух Свети. - Рекавши то, и предавши је Богу, блажени Герман крену на пут у своју обитељ.

По Германовом одласку блажена Евдокија проведе још неколико дана у посту, ништа не

једући осим хлеба, јелеја и воде, а и дању и ноћу мољаше се и плакаше. Затим оде к епископу тога града, и он је крсти у име Свете једноприродне Тројице. А неколико дана после свога просветљења она написа молбу истом епископу, у којој га подробно извести о своме богатству, молећи га да га узме Христу. Прочитавши њену молбу, епископ дозвољава к себи блажену Евдокију, и упита је: Јеси ли ти, кћери, упутила ову молбу мени грешноме? Она одговори: Да, ја је упутих. И сада опет молим твоју светињу, да нареди црквеном економу да узме то што дајем, и да раздате, како сами нађете за сходно, ништима и убогима, сирочади и удовицама, јер сазнадох да сам та богатства стекла неправедно и безаконно. А епископ, коме име беше Теодот, видећи њену добру намеру, и веру и љубав к Богу, погледа на њу и, провидевши Духом њено будуће житије, рече јој: Сестро, молим те, моли се Господу за мене. Ти си се удостојила назвати се невеста Христова, јер си омрзнула нечисту љубав телесну, а заволела чистоту. Одбацила си блуднички живот, а пригрлила девствено целомудрије. Продала си сујетни свет, да би купила себи небески бисер. Мало време провела си у обмани греховној, али си покајањем издејствовала себи бесконачни живот у небеском свету. Смрт си у очима имала,

а сад си бесмрће стекла. Многе си у погибао увукла, а сада ћеш многе оживети у Христу. Из непрозирне таме ти си се обукла у светлост вере, и достојна си да се назовеш јагњетом Христовим, према имену твом Евдокија, што значи благоволење, добра воља. Господ би добре воље према теби која си презрела страстољубиве људе и заволела хорове Анђела. Моли се за мене, опет те молим, слушкињо и угоднице Божја, и сети ме се у царству небеском.

Пошто јој то, и много друго, епископ са сузама изговори, он онда рече своме ђакону: Зови ми одмах управитеља цркваног сиротишта. А кад овај дође, епископ му рече: Знам да си побожан и богобојажљив човек који се стара о многим душама, зато ти поверавам и ову слушкињу Божју која жели да унапредује у бољем, да се постараш и око њеног спасења, и да имовину њену коју даје одашљеш Богу преко руку сиротиње.

А овај човек беше презвитер по чину, девственик од младости своје, који је све своје имање, наслеђено од родитеља, поклонио светој цркви Божјој, и себе на службу Господу посветио. Он оде с Евдокијом њеном дому. И кад дођоше тамо, Евдокија сазва управитеље дома свог, и рече им: Сваки од вас нека ми донесе оно што му је поверено на чување. И они одмах

донесоше пред њу све. А ево шта ту беше: двадесет хиљада литри злата, безброј изванредних и разноврсних накита, безброј драгог камења и царског бисерја, двеста седамдесет и пет сандука са свиленим хаљинама, четири стотине десет сандука белих ланених хаљина, сто шездесет сандука златотканих хаљина, сто педесет и два сандука других хаљина, златом шивених и драгим камењем украшених, сто двадесет и три великих сандука разних простих хаљина, двеста педесет хиљада златника, двадесет сандука мириса и мирисавих материја, тридесет и три сандука правих индиских мира, осам хиљада литри сребра у разном посућу, сто тридесет и две литре свилених завеса златом шивених, седамдесет литри простих свилених завеса, и огромна количина других хаљина и ствари од мање вредности. Осим овог покретног имања, она имаћаше и непокретно: њиве, села, ливаде. Приход са непокретног имања износио је сваке године око две хиљаде осам стотина златника.

Сва та богатства блажена Евдокија метну пред ноге светог презвитера, управитеља црквеног сиротишта. Онда сазва све своје робове и робиње, и раздаде им из сандука две хиљаде златника, затим посуђе, завесе, скупоцене постеље, позлаћене клупе; и све друге

дивне домаће ствари, које беху ван сандука, поклони им и подели. Затим опраштајући се с њима, даде им последњи целив, и рече ово: Пуштам вас на слободу из овог привременог ропства, а ви, ако желите, постарајте се да се ослободите од ропства ђаволу. Ослободићете се пак робовања ђаволу, ако ме послушате те приступите Христу, истинитом Богу. Он ће вам подарити вечну слободу, коју имају синови Божји, и уврстиће вас у своју војску.

Затим, обраћајући се презвитеру, рече: Господине мој, од сада ти треба да се стараш о свему овоме што је метнуто преда те, и да располагаеш са тим како нађеш за сходно, јер ја тражим Господа који мене тражи. - А презвитер, дивећи се таквој њеној изненадној и неочекиваној промени и покајању, рече јој: Блажена си, Евдокијо, јер си се оваквим делом удостојила да будеш увршћена међу девице дворца Христовог. Ти си сазнала час доласка Женикова: разумела си којим путем треба стићи у брачни дворац. Заиста си се будно постарала, да не останеш ван дворца. Жижак си свој уљем напунила, и тама те обузети неће. Напредуј дакле у тој врлинској сили, и Бог ће ти помоћи. А моли се и за мене грешног ти, која си достојна лика Светих.

Док се блажена Евдокија овако подвизавала, где, дође чесни Герман, освећен благодаћу Духа Светога. И видевши да је имање своје Богу дала, робове и робиње на слободу пустила, и већ сама Христа ради постала сиромашна духом, имањем, узе је и одведе у женски манастир, који се налазио у пустињи, не далеко од његовог мушког манастира. И ту је замонаши. И она провођаше време у трудовима и подвизима монашког живота, дан и ноћ служећи Богу. А блажени Герман имађаше у своме општежићу седамдесет инока, у женском пак манастиру тридесет инокиња, међу којима беше и света Евдокија. Након тринаест месеци престави се игуманија тог манастира Харитина, поживевши свето. Под њеном управом Евдокија добро напредова, и Псалтир напамет научи, и цело Свето Писмо једанпут пажљиво прочита, и добро га схвати, пошто ју је Дух Свети просвећивао. А подвизима подвижничким све сестре превазиђе. Због тога би једногласно изабрана од свих за игуманију наместо покојнице. И не закасни Бог да посведочи да је она достојна тога, и да њен избор потврди чудом. Ево дакле шта се догоди.

Неки младић Филострат, један од пређашњих љубавника њених, веома богат, сети се своје раније љубави према Евдокији, и распали се

силном пожудом за њом, пошто га је ђаво на то потстицао. И смишљаше како би Евдокију вратио њеном ранијем животу, и проводио са њом блуд. Размишљајући дуго о томе, и из дана у дан распаљујући се ове већом љубављу према њој, он измисли овакву замку: обуче монашку ризу, узне злата колико је могао понети под ризом, и пође пешице у Евдокијин манастир, надајући се насигурно да ће остварити своју намеру. А кад закуца на манастирска врата, вратарка провири кроз мало прозорче, и упита га: Шта тражиш овде, човече? Он одговори: Грешан сам, па дођох да се помолите за мене, и да се вашег благослова удостојим. Вратарка му рече: Овде није допуштен улазак мушкарцима, брате, него иди мало даље одавде, и наћи ћеш манастир господина Германа, и тамо ћеш се удостојити молитве и благослова. А овде не стој, и не узнемиравај нас куцањем, јер ући не можеш. - Рекавши то, девица затвори прозорче. А Филострат, постиђен и уцвељен, горећи љубављу према Евдокији, крену у Германов манастир. И стиже у згодно време, јер нађе блаженог Германа на манастирском улазу где седи и чита. И поклони му се смирено до земље. И пошто, по монашком обичају, свети старац сатвори молитву и Филострат доби благослов од њега, преподобни Герман му рече: Седи, брате, и

реци ми одакле си, и из ког си манастира. А он одговори: Оче, ја бејох јединац у родитеља, који недавно умреше. Нисам хтео да се женим, него се реших да служим Богу у монашком чину. И одмах се постарих те нађох знамење чина монашког - ову ризу. Затим се одмах дадох на тражење места и наставника, који би ме упутио у монашки живот. Па пошто чух за твоју светињу, чесни оче, ја потегох велики пут, са жељом да паднем пред свете ноге твоје и умолим те, да ме примиш у свој манастир, јер желим да се кајем за пређашње грехе своје.

Док је он ово говорио, блажени Герман га је пажљиво посматрао. И познавши по лицу и очима да је сладострасне нарави, рече му: Чедо, желиш да се коснеш великог труда, само не знам да ли имаш снаге за то. Ми стари, па једва можемо да се одупремо тешким искушењима ђаволским, која нас побуђују на нечистоту. А шта ће тек бити с тобом, у таквом цвету младости твоје, у пламеним годинама страсне распаљености? Филострат одговори: Зар нема, оче, примера врлинског живота младића подобних мени, који су јуначки победили похоту? Зар она ваша Евдокија, о којој сам толико слушао, и о чијем врлинском животу бруји слава на све стране, зар она није млада, и зар није у сластима живела, па прибегла вашем

руководству, и сада чврсто и јуначки монахује, победивши тело своје? Нећу да прећутим ни то, оче, да ме је њен пример нарочито побудио, и желим да се угледам на њу. Јер размишљам о цвету младости њене, како беше лепа, како богата, у каквим сластима проведе пређашње године своје! Па се потом одједанпут неочекивано измени, и крену да служи Христу путем тесним и мучним. И када је она могла све да презре, и да умртви жеље своје ради љубави Христове, зашто онда, оче, двоумиш због мене, припадника мушког пола, који је јачи од женског? Само кад бих могао да је једном видим! Надам се да бих од њене беседе и поуке поцрпео толико огњене ревности к Богу и толико снаге за подвиг, да би ми то било довољно за савлађивање и прогнање свих искушења ђаволских у све дане живота мога.

Слуга Божји Герман, слушајући овакве речи његове, поверова лажи као истини, јер мишљаше да Филострат жели да истински служи Богу, па му рече: Нећемо ти забранити, чедо, да видиш Евдокију и од ње чујеш поучну реч, пошто желиш да по примеру ње поћеш путем врлине. - И дозвола игуман Герман чесног, старог монаха, који је имао да однесе тамјан у женски манастир, - а који је и иначе често слат тамо ради других потреба, - и рече му: Кад поћеш у

женски манастир, поведи и овог брата да види слушкињу Божју Евдокију, јер жели духовне користи од ње и да подражава богоугодно житије њено.

После кратког времена онај монах пође у женски манастир и поведе са собом младога брата, као што му игуман беше наредио. А Филострат, монашком ризом као овчијом кожом покривени вук, ушавши у женски манастир и видевши невесту Христову свету Евдокију, чуђаше се њеном смиреном лику и убоштву, и умртвљености тела. Јер виде: њено лице беше бледо, очи оборене к земљи, уста ћутљива, хаљине лоше, постеља - рогоза на земљи и на њој неки сури, подерани покривач. И кад улучи згодну прилику, он поче - док су друге монахиње подалеко стајале - тихим гласом да јој говори овако:

Шта то видим, Евдокијо? Ко тебе, која си живела као они по царским дворовима и изобиловала толиким богатствима и свима сластима и свакодневно проводила у весељу и радости, превари и доведе у ово рђаво место? Ко те лиши оног многољудног града, у коме су те сви поштовали видећи где пролазиш обучена у прекрасне хаљине, и дивили се лепоти твојој, и величали те? Који те то варалица од толиких блага доведе у ову крајњу сиротињу и

немаштину, у овако бедан и одвратан живот? И ето, сада те цели Илиопољ тражи, очи свих желе да те виде, сами зидови дивних палата твојих ридају без тебе. Ја сам тумач свенародне жеље, и послан сам к теби да те у име свих умолим да се вратиш у град и својим доласком утешиш народну тугу за тобом. Послушај ме, госпођо, и хајде са мном! Изађи из овог тако бедног обиталишта, из глади, из смрдљивих хаљина, из дроњаве тврде постеље, и врати се својим пређашњим палатама, пређашњим гозбама, пређашњим уживањима, којима си недавно изобиловала. Иако си своје богатство упропастила, поклонивши га другима забадава, ипак су сви готови да те поново обогате. Зашто оклеваш и двоумиш? Зашто, када су ти сви наклоњени, и желе ти добра, једино си ти сама себи непријатељ и мучитељ? Зар није срамота и штета, да толику лепоту своју скриваш у овом мраку монашког живовања? Зар није штета, да непотребним плачем и сузама упропашћујеш дивне очи своје, сличне светлости сунчаној? Каква је корист тако дражесно младо тело морити глађу и жеђу и другим суровостима? Где су чудесни мириси, којима си ваздух у граду умирисавала ходећи по њему, и ови те поштовали као богињу? Гле, после таквих мириса, ти си добровољно изабрала смрад сиротињског и

одбаченог живота? Каква те сујетна нада наведе да се одрекнеш онако великих и онако многобројних блага? Ко се од богаташа одриче свога богатства и забадава га предаје другима, као што си то ти урадила? Али, ми знамо где се налази твоје богатство, којег а си се ти одрекла, и лако ћемо га узети и опет теби вратити. Само се ти, госпођо наша Евдокијо, врати у град к нама. А ево, ја сам ти и злата донео колико ти треба за пут. Оно пак што си ти раздала, чим стигемо у Илиопољ тражићемо да ти се врати. Док је он овако булазнио, светитељка га је с гневом посматрала. Затим, не могући више да слуша његове лукаве и варљиве речи, љутито му рече: Бог одмазде нека ти запрети! Нека Господ наш Исус Христос, праведни Судија, чија сам ја слушкиња, иако недостојна, не допусти да се ти, који си дошао овамо са злом мишљу, вратиш својој кући, пошто си син ђаволов! - Рекавши то, она дуну на лице његово, и одмах лажни монах, бедни заводник, паде мртав на земљу пред њом. А сестре девице, које су посматрале њихов разговор, али биле тако далеко да нису могле чути њихове речи, запрепастише ое силно када угледаше где од Евдокијина даха паде човек мртав крај ногу њених. И сестре се, прво, дивљаху таквом надприродном делу, али се затим стадоше бојати да не сазнаду мирјани, и

судије спроведу истрагу о убиству, и запале манастир. Јер незнабошци, као идолопоклоници, ненавиђаху хришћане и њихове манастире. И саветоваху се сестре између себе шта да раде, јер не смејаху да питају Евдокију о овој ствари. И предложи једна од њих: Да ћутимо засада пошто је вече и ноћ се спушта; а да се ноћас молимо Господу, не би ли нам открио разлог смрти онога инока и упутио нас шта да радимо.

А у поноћи, када је имало да почне уобичајено поноћно богослужење, јави се Господ Евдокији у сну, и рече јој: Устани, Евдокијо, прослави Бога твог, и недалеко од мртвог тела оног кушача твог, кога ти је ђаво послао, преклони колена и помоли се мени, и ја ћу му одмах наредити да устане жив. А он ће устати мојом силом, и сазнати ко сам ја у кога ти верујеш. И велика благодат моја изобиловаће у теби.

Пренувши се из сна, света Евдокија сатвори потребну молитву Господу свом, и васкрсе мртваца. А Филострат, уставши из смрти као од спавања, и познавши истинитог Бога, чијег се милосрђа удостоји, баци се пред ноге блажене Евдокије, говорећи: Молим те, блажена Евдокијо, истинита слушкињо истинитог Бога, прими ме кајућег се, и опрости ми што те

огорчих својим лукавим и нечистим речима, јер познах каквом и како добром и силном Господу служиш. - Рече му блажена Евдокија: Иди с миром дому свом, али не заборави добротинства која ти Бог учини, нити отступи од правог пута свете вере, коју обећаваш Богу моме.

У то време владаше у тој покрајини цар Аврелијан, вазал римског ћесара. Света Евдокија би оклеветана код њега. Јер неки високородни и знаменити великаши, некадашњи њени љубавници, састаше се и договорно написаше писмо цару. У писму оклеветаше Евдокију, да је много злата, које треба царским ризницама, однела са собом у неко пусто место; и мољаху цара да им да чету војника, да би пронашли бегуницу и вратили је у град, а злато предали у народну штедионицу, пошто је она приступила вери галилејској, која некаквог Христа исповеда, и на тај начин осрамотила богове којима се и цареви клањају. Аврелијан када виде да је реч о многом злату, лако пристаде на њихову молбу, и одмах позва једног капетана, нареди му да пође са војницима, ухвати Евдокију са златом и доведе је к њему. Капетан узе триста војника и крену ка пустињи у којој беше женски манастир, и Евдокија у њему. А кад они беху на путу, Господ се јави Евдокији у ноћном виђењу и рече јој:

Гнев се царев подиже на тебе, али се не бој, ја сам свагда с тобом. - Кад се пак капетан са својом четом приближи том женском манастиру, и угледа зидине манастира, он стаде чекајући ноћ. Пред вече он распореди чету на групе, да ноћу изненада нападну манастир са свих страна. И када су већ хтели да навале на манастирске зидине, заустави их свемогућа сила невидљиве руке Божје, тако да сву ноћ нису могли ни корак да кроче у правцу манастира. А кад се раздани, они гледаху манастирске зидине, али им не могаху прићи. Тако три дана и три ноћи покушаваху, али без икаквог успеха. И док беху у недоумици шта да раде, изненада их нападе страховито велика змија, и они побацаше оружје и нагоше бежати. Но иако избегоше змијине уједе, не избегоше њен отров. Јер, силно повређени смртоносним дахом змијиним, једни од њих изненада попадаше и помреше, други се полумртви ваљаху путем, само се капетан са три војника врати читав к цару.

Бесан од гнева, цар рече великашима: Шта да чинимо тој вештици која нам својим чинима поби толике војнике? Шта предлагете? Јер толики злочин не треба да остане некажњен. - За време договарања устаде царев син и изјави: Ја ћу отићи с великом војном силом, сравнити

са земљом обитељ блуднице, и Евдокију довести овамо. - На то пристаде цар и сви остали. Сутрадан крену царев син са војском да уништи манастир у пустињи и ухвати Евдокију. Предвече стиже са војском на једно дивно имање свога оца, и одлучи да ту преноће. И скочивши младићски с коња, царев син закачи ногом о камен и силно је повреди, те га војници на рукама унесе и метнуше у постељу. Али у поноћи од силних болова он умре. И врати се војска цару, носећи му мртвог сина. А цар, угледавши неочекивано мртвог сина, сруши се од жалости једва жив. И слеже се сав град, и настаде граја: народ је жалио смрт царева сина, и сажалевао цара који од жалости умире. Беше ту међу народом и Филострат. Он приступи царевим доглавницима и рече им за Евдокију да је она слушкиња Божја, и да јој нико не може нашкодити пошто је чува небеска сила. Но ако цар жели да види сина жива, настави Филострат, нека јој чесно упути молбу, да се она помоли Богу своме да оживи мртваца, јер ја на себи искусих силу њене молитве и Божје милосрђе.

Чувши за то, и дошавши мало себи, цар позва Филострата, и сам га испита о ономе што се њему десило. И поверова цар Филостратовом казивању. И одмах написа чесну и смирену

молбу блаженој Евдокији, и посла је по своме трибуну[5] Вавили. Када трибун стиже у обитељ, света Евдокија смирено примивши царово писмо и поклонивши се до земље, упита: Зашто мени убогој и ништавној грешници цар пише писмо?

Док је света Евдокија читала царово писмо, трибун се повуче, и виде једну отворену књигу. Завери у њу, и прочита ово: Благо онима који изучавају сведочанства твоја, Господе! И прочитавши цео псалом до краја, он задрема спустивши главу на књигу. И заспа. И виде у сну једног светлог младића који га куцну у ребра штапом што је у руци носио, и рече му: Устани, Вавило, мртвац те чека. - Вавила се трже, престрављен од појаве Анђела, и отрча те извести о томе блажену Евдокију, молећи је да га што пре отпусти. А она сазва све сестре, и упита их: Сестре и мајке моје, шта ми саветујете да радим поводом овога о чему цар пише ништавности мојој? Оне једнодушно одговорише: Благодат Духа Светога упућује те, пиши цару оно што је Богу угодно.

И блажена Евдокија, пошто се помоли колико треба, седе и написа цару овако: Ја ништавна жена не знам зашто је твоја моћ изволела да упути своје писмо мени, јер сам јадна и пуна грехова. Мене савест моја изобличава за толика

и тако многа безакоња, да ја немам смелости да молим Христа Бога мог, да се смилује на тебе и да ти врати сина твог жива. Али се надам у познату благод и силу Господа мог да ће Он, ако ти свим срцем поверујеш у истинитог Бога који мртве васкрсава и поуздаш се чврсто у Њега, показати на теби и на сину твој велику милост своју. Јер није лепо да човек призива свето и страшно име његово, и да га за ишта моли, док најпре не буде веровао у Њега чистом душом. Ако дакле верујеш свом душом, видећеш велику силу бесмртног Бога, и удостојићеш се његовог милосрђа, и наследићеш његова добротина.

Пошто тако написа писмо, и запечати са три крсна знака, даде га изасланику, и отпусти га. А трибун, вративши се к цару, не предаде му писмо свете Евдокије, него га најпре метну на груди умрлога, и громко призва име Христово. И одмах мртвац доби животну силу, и отвори очи, и проговори, и устаде као од спавања жив и здрав. И сви се чуњаху и ужасаваху гледајући ово преславно чудо. А цар громко узвикну, говорећи: Велики је Бог хришћанке Евдокије! Истинит и праведан Бог јесте хришћански Бог. С правом многи прибегавају Теби, Христе Боже, и побожно поступају који у Тебе верују. Прими и мене који идем к Теби, јер верујем светом имену

твом, и исповедам да си Ти једини истинит Бог, свет и благословен вавек.

Пошто тако цар верова у Христа Бога, би од градског епископа крштен са женом својом и сином, из мртвих васкрслим, и ћерком којој беше име Геласија. И учини цар многе милостиње ништима и убогима. И посла блаженој Евдокији злато на зидање свете цркве. И нареди да се у граду подигне црква света на месту где је живела света Евдокија. И често писаше цар светој Евдокији, просећи од ње њене свете молитве. И убрзо показа цар успех у светој вери и добрим делима. И не прође много времена цар се упокоји у Господу, тако исто и жена његова. Син пак његов потом постаде ђакон. А кад се престави епископ тога града, он би изабран за епископа на месту овога. Сестра пак његова Геласија, презревши сујету света, не хте ступити у брак, него се посвети на службу Господу: тајно отиде са два своја евнуха у манастир свете Евдокије, и у њему остаде до краја овога живота свесрдно служећи Богу и творећи вољу Његову.

Када јелински идолопоклонички безакони закон силом наметаху, богомрски незнабошци многе, који су тајно служили истинитом Богу, примораваху да се потчињавају том пагубном закону. У то време у граду Илиопољу обласни

управитељ беше Диоган, ревнитељ поганих богова својих и њихов најусрднији служитељ. Он силно гоњаше оне који нису хтели да се клањају идолима. Он зажеље да узме себи за жену гореспоменућу цареву кћер Геласију. Томе се отац њен, цар Аврелијан, није противио док је и сам био идолопоклоник. Али када се светим крштењем просвети, тада не хтеде дати своју кћер за незнабошца, осим ако би примио веру Христову. Но после побожне кончине цара Аврелијана, Геласија бојећи се, да је Диоген некако силом не примора на брак, побеже, као што би речено, у манастир преподобне Евдокије. И нико није тачно знао где се Геласија крије, само се говорило да се скрива негде код Евдокије. Но управник Диоген посла педесет војника да Евдокију као хришћанку доведу на испитивање.

Док су војници били на путу, Господ се јави Евдокији ноћу, и рече јој: Кћери Евдокијо, стражи и јуначки стој у вери, јер дође време да исповедиш име моје и пронесеш славу моју; теби се уготови подвиг, који треба да извршиш: напашће на тебе одмах људи страшни као зверови, али се ти не узнемируј, нити плаши, јер ћу ја бити твој нераздвојни сапутник и моћни помоћник у свима твојим подвизима и трудовима.

Чим се ово виђење заврши, војници прескочише по мраку преко манастирских зидина. Блажена Евдокија осети то, изиђе пред њих, и упита их: Шта ћете овде? кога тражите? - Војници је ухватише и питаху је за Евдокију. Она им обећа да ће им одмах предати Евдокију у руке, само да је пунте за кратко време. И отрчавши у цркву, она уђе у свети олтар, отвори дарохранилницу са пречистим животворним Тајнама Христовим, узе частицу те велике светиње, сакри је у недра, изађе пред војнике, и рече им: Ја сам Евдокија, ево водите ме ономе који вас је послао. - Они је узеше, и поведоше. Ноћ је била без месечине и веома тамна. А пред светитељком иђаше са свећом у рукама један диван и светао младић, и пут јој осветљаваше. Беше то Анђео Господњи, кога војници не виђаху, нити светлост његову примећиваху, једино Евдокија виђаше и њега и светлост од њега. А када војници хтедоше да је посаде на коња, она одби, говорећи: Једни на колима, друти на коњима, а ја уздајући се у Христа Бога мог, пешке ћу с радошћу ићи. - Кад стигоше у град, обласни управитељ нареди да Евдокију затворе у тамницу за два дана. Трећег дана он дозвољава тамничког стражара и упита га: Не даде ли неко јела или пића оној вештици? Стражар одговори: Тако ми твоје милости, Господине мој,

нико јој не даде ни јела ни пића. Кад год сам завирио, видео сам је где се ничице распострта по земљи моли, држим, Богу своме. - Управитељ му рече: Сутра ћу је извести на суд, јер сам данас заузет другим пословима.

Кад настаде четврти дан, управитељ Диоген седе на судијску столицу, и нареди да изведу преда њ Евдокију. Видевши је смирена изгледа, погнуте главе, у подераној хаљини, он нареди слугама да јој открију лице. И откривено лице преподобне одмах засија као муња. Пренеражен, Диоген ћуташе дуго, дивећи се неисказаној лепоти и светости лица њена, које је сијало благодаћу божанском. Дуго посматрајући такву лепоту, душа му се сва разнежи. Затим обраћајући се својима, рече: Тако ми бога мог сунца, не треба предавати на смрт такву сунцезрачну лепоту. Просто не знам шта да радим. - Рече му један од законика што оу заседавали с њим: Сматра ли твоје величанство да је њена лепота по природи тако светла? Нипошто, него су то чаробњачке опсене. Зар не знаш како мађионичари могу много? Чим се магије уклоне, показаше се природна нелепота. - Управитељ рече блаженој: Кажи нам најпре своје име, порекло и живот. Светитељка се прекрсти, па рече: Зовем се Евдокија; а о пореклу мом, и каквог сам живота, не треба питати. О мени

треба знати ово једно: хришћанка сам. А Творац свих, по неисказаном милосрђу Свом удостојава мене недостојну толике благодати Своје, да ми не забрањује назвати се слушкињом Његовом. Зато те молим, управитељу, немој узалуд губити време на празне речи, него што пре чини са мном оно што сте навикли да с хришћанима чините: суди, мучи како ти је воља, и предај ме смрти, јер се уздам у Христа, истинитог Бога мог, да ме неће презрети, нити оставити. - Управитељ рече: На мало питање наше изговорила си тако много речи. Колико ли ћеш речи изговорити, кад те станемо стављати на разне муке? Но кажи нам одмах: зашто си напустила град, безочно презрела богове, и отишла у пустињу, и однела са собом народну имовину, испразнивши на варалачки начин народне ризнице?

Светитељка одговори: Зашто град напустих, одговарам једном речју: слободна бејах, и што хтедох то учиних, јер који то закон забрањује слободном човеку да иде куда хоће? Што се злата тиче, хоћу да клеветник изађе пред моје очи и одмах ће се обелоданити да је клевета неоснована, и лаж ће ишчезнути пред истином. Еда ли сам туђе узела па отишла?

Распра је трајала дуго. Пошто светитељка остаде непобедива у говору и непоколебљива у

вери, управитељ нареди да је обесе о дрво мучења, и да је четири војника жестоко бију. Војници је дохватише, обнажише јој рамена до појаса, и обесише. Када је обнаживаху, испаде јој из недара частица пречистог и животворног Тела Христовог, коју полазећи из манастира понесе. Слуге узеше са земље частицу, и не знајући шта је, однесоше је управитељу. Он пружи руку своју да је узме, и тог тренутка се частица пречистог Тела Господњег претвори у огањ, и плану велики пламен, опколи слуге мучитеље, и сажеже их, а самоме управитељу повреди лево раме. И он од болова паде на земљу, и викаше к сунцу, јер му оно беше бог, и говораше: Сунце - Господе, исцели ме, и ја ћу одмах предати огњу ову мађионичарку! Јер знам да ме зато кажњаваш што је досада нисам погубио. - Кад он ово рече, паде на њега огањ као муња, и сагоре му тело као угаљ. Тада страх и ужас спопаде све. А један од војника виде светла Ангела Божја где стоји поред светитељке, и као да јој на ухо шапуће и теши је, и покрива јој обнажена рамена и груди покривачем бељим од снега. Видевши то, војник приступи светитељки, и рече: Слушкињо Бога живог, верујем и ја у Бога твог, прими ме кајућег се. Одговори му блажена: Чедо, нека благодат доброг обраћења сиђе на тебе! Јер те видим да

сада почињеш живот као сада рођени. Но ако желиш да се спасеш, бегај далеко од пређашњег неверја. - Војник рече: Молим те, слушкињо Господња, смилуј се мало и на управитеља, и измоли му у Бога твог повратак у живот, да би многи познали тобом истинитог Бога и веровали у Њега. - Рекавши то, он приђе дрвету и одвеза је. А света мученица преклони колена своја и мољаше се дуго. Потом устаде и громко викну: Господе Исусе Христе, Ти знаш тајне људске, Ти си небеса речју утврдио и све премудрошћу створио, нареди својом свесилном и свемоћном вољом да оживе сви што су сажежени огњем који си Ти послао, да би се верни утврдили у светој вери а неверни се обратили Теби, Богу вечноме, и прослављало се пресвето име Твоје кроза све векове. - Онда приђе мртвацима, и сваког узевши за руку, говораше: У име Господа Исуса Христа, васкрслог из мртвих, устани и буди здрав као пре! - И тако свакога посебно као од спавања будећи и дижући, она силом Христовом све њих оживе.

Док су се ова преславна чудеса догађала и сви присутни с неисказаним дивљењем и ужасом посматрали, одједном поред судијског седишта настаде плач и кукњава, јер капетану Диодору, који је ту стајао с војском, стиже вест да му се жена Фирмина у купатилу врелом

водом опарила и изненада умрла. Чувши ову неочекивану вест, Диодор од силне жалости раздре плашт свој, и кукајући отрча да види своју мртву жену. За њим отрчаше и многи од народа. А оде тамо и управитељ Диоген, који устаде из мртвих као од спавања. И видевши да је жена капетанова заиста умрла, он се врати к светој Евдокији и рече јој: Ваистину верујем да је Бог твој несравњено већи и моћнији од наших богова. Но ако хоћеш да ову моју зачету и још слабу веру увећаш и утврдиш, молим те пођи са мном к умрлој Фирмини, васкрсни је из мртвих, да бих ја без одлагања и без икакве сумње потпуно поверовао у Бога твог. - Света Евдокија му одговори: Из неизмерног милосрђа свог Бог ће учинити вољу твоју, не само тебе ради него и свих ради који желе да уђу у царство Његово. Хајдмо дакле с Божјом помоћу куда кажеш.

И док су они ишли с народом, где, сretoше их људи који су носили на одру мртво тело Фирминино. Светитељка нареди да стану са одром; расплака се, и помоли се довољно, па онда узе покојницу за руку и громко рече: Боже велики и вечни, Господе Исусе Христе, Логосе Очев, Тобом устају мртви, молим Те, да би се уверили присутни, благоволи учинити ово велико чудо: нареди Фирмини да оживи, и дај јој дух покајања да се обрати к Теби, свагда

живоме и вечноме Богу. - Кад се светитељка тако помоли, одмах Фирмина устаде са одра. И сав народ громогласно као једним устима повика, говорећи: Велики је Евдокијин Бог! истинит је и праведан хришћански Бог! Молимо те, слушкињо Бога живог, спаси и нас, јер и ми верујемо у твога Бога.

А Диодор, када угледа своју жену опет живу, испуни се неисказане радости, баци се пред ноге преподобној, и рече: Молим те, слушкињо Христова, сатвори и мене хришћанином, јер сада уистини познах ко је и како је велики Бог коме служиш. - И би крштен Диодор, и жена његова, и сав дом његов: у име Оца и Сина и Светога Духа. И многи од народа бише крштени. Тако исто би крштен и обласни управитељ Диоген са целим домом својим, и остаде чврсто у светој вери све до краја живота свот.

После овога, на молбу Диодорову, преподобна Евдокија живљаше у дому његовом, учећи новопросвећене хришћане речи Божјој. Но у суседној башти деси се да дечак Зион, који је тамо радио и у подне заспао, умре од смртоносног даха змијиног која га уједе док је спавао. А мајка дечакова, удовица, кукаше за њим неутешно, јер јој беше јединац. Сазнавши за то овчица Христова Евдокија, рече Диодору: Хајдмо да утешимо уцвељену удовицу, и

видећеш чудесно милосрђе Бога нашег. - И кад отидоше, затекоше дечака веома отекала и надувена, и поцрнела од змијиног отрова. И светитељка рече Диодору: Сад је време да се покаже вера твоја, колика је к Богу. Помоли се дакле, подигавши к небу очи срца, и васкрсни мртваца. Диодор одговори: Госпођо моја, слушкињо Христова, нов сам у вери, и не могу да очи срца свог непомично утврдим у Богу богомислијем. Светитељка му рече: Ја чврсто верујем Богу моме да ће послушати кајуће се грешнике и дати им брзо што моле. Призови дакле свом душом свемоћног Господа, и показаће на нама милост Своју. - Тада Диодор приклони главу своју и, бијући прси своје, стаде са сузама говорити громко пред свима: Господе Боже, који си благоволео да мене недостојног грешника и неверника призовеш к светој вери Твојој, и који си ову чесну слушкињу Твоју послао к нама на спасење душа наших, услиши и моју грешну и недостојну молитву! Ти знаш моју неизменљиву и непоколебљиву веру у Тебе, па нареди да убијени од змије дечак оживи на славу Твоју, да би и он и сваки дух славио пресвето име Твоје вавек.

Пошто се тако помоли, Диодор рече мртвацу: У име Исуса Христа, распетог за време Понтија Пилата, Зиноне, устани! - И одмах уста мртвац,

и нестаде црнила из тела његовог, и постаде тело његово здраво као и пре. И сви хваљаху Бога Творца неба и земље, и вероваху у Њега. А кад, народ хтеде да се разиђе, рече им блажено јагњешце Христово Евдокија: Почекајте мало, браћо, јер још има да се прослави Христос Спас наш. Народ је послуша. И светитељка се помоли Богу, и она змија што беше ујела дечка, гоњена неким чудесним огњем, довуче се сикћући страшно, и грчећи се и мучећи се пред свима, препуче и црче. Тада ови који то видеше, са женама и децом одоше к епископу илиопољском и примише свето крштење.

А преподобна Евдокија се врати у своју обитељ. И живљаше у својим уобичајеним монашким подвизима. Али и у град понекад долажаше, утврђујући верне, а неверне обраћајући у веру и приводећи Христу Богу. И проживе од крштења свог педесет и шест година у манастиру. И мученички сконча на овај начин:

Пошто обласни управитељ Диоген умре у хришћанској вери, на његово место дође за обласног управитеља Викентије, човек суров и непријатељ хришћана. Чувши о преподобној Евдокији, он посла војнике да одсеку чесну главу њену. И тако света преподобномученица Евдокија би мачем посечена првога марта за Христа Исуса Господа нашег, коме слава са

Оцем и Светим Духом, сада и увек и кроза све векове, амин.

Нека читаоце и слушаоце не чуди, и нека им не изгледа невероватно то, што жена грешница блудом стече толико богатство, као што се каже за Евдокију. Јер код Јелина, који нису знали истинитог Бога и служили су идолима, блуднице не само нису биле презиране него и веома поштоване, као Афродита, коју и међу богове своје таште уврстише. А о богатствима јелинских блудница налазимо код древних историчара ово:

Фрина, атинска блудница, када је Александар Велики порушио камене бедеме славног јелинског града Тебе, хтела је да о свом трошку обнови те камене бедеме, и да град још јаче утврди него што је био раније, само да се на тим бедемима напише ово: Александар поруши, а Фрина блудница подиже. - Лаида, блудница коринтска, беше толико богата и чувена, да су неки писали да у то доба сва земља Грчка лежаше пред њеним вратима. - Таис, такође блудница атинска, бејаше толико лепа, уважена и богата, да се велики цар египатски Птолемеј не узлиби узети је себи за закониту жену. - Родопа из Тракије, блудница у Египту, беше толико богата да, подражавајући славу царева египатских, сазида у славу своју пирамиду, која

нипочему не уступа царским пирамидама. - И Евдокија беше слична овима по животу и богатству. Али кад одбаци и тај живот и то богатство, и постаде сиромашна духом и стварима, и угоди Богу пакајањем, она се уподоби светим девама, и постаде сажитељ Анђела и наследница вечних богатства, које око не виде.

НАПОМЕНЕ:

1. У "Синаксару Цариградске Цркве" (Synaxarium Ecclesiae Constantinopolitanae, изд. Н. Delehaye, Bruxellis 1902. с.497) на почетку месеца Марта стоји следећа уводна примедба: "Овај месец је почетак месеци и он се код богонадахнутог Мојсија назива првим месецом. Јер се вели: , .И рече Господ Мојсију и Арону: Овај вам је месец почетак месеци; он вам је први међу месецима године" (2 Мој. 12, 2). А и из древног предања дознајемо да је Бог у тај месец све и сва створио и привео из небића у биће, што се види и по томе што у то време, по Божјој заповести, земља производи биље и растиње из семена, и што тада наступа пролеће, море се умирује, а небо постаје светлије, јер се ослобађа зимске облачности и магловитости.

Овога је месеца и човек саздан рукама Божјим. Овога се месеца и Израилски народ ослободио ропства Фараоновог, и Пасху савршио, и Црвено Море прешао, и тога је месеца ушао у земљу обећану (ср. Ис. Нав. 5, 10- 12). У овај је месец и Син Божји, сишавши на земљу ради нашег спасења, уселио се у блажену утробу Приснодјеве Марије Богородице, позајмивши тело од Ње (због чега се и славе 25. марта Благовести). Овога је месеца Он и смрт на крсту примио, и Васкрсење нам у Себи богодолично показао и даровао. Зато верујемо да ће тога месеца бити и опште васкрсење и свеопшти суд и потпуно и неуништиво васпостављење свих твари. Зато, ако би ко назвао овај месец савршеним месецом, не би погрешно, јер налазимо да је у њему савршено све што се тиче саздања и пресаздања (спасења) света и човека, тј. све оно што је учињено и што се чини и што ће се учинити. Овај се месец код Јевреја зове Нисан, а код Италијана (Римљана) се најпре звао Први (Primus), а затим Март..."

2. Римски цар Трајан царовао од 98 до 117 године.
3. У северозападном делу Палестине.
4. Самарија - средњи део Палестине; граничи се на северу са Галилејом и

Феникијом, на југу са Јудејом. Становништво њено сачињавали су десет колена Израиљевих, сем колена Јудина и Венијаминова. Самарјанска вера је самарјански раскол. Првобитно се житељи Самарије ничим не разликоваху од Јудејаца, држећи исти Мојсијев закон. Но касније, због веза са незнабожачким инородцима, они изгубише чистоту јеврејске вере и мало по мало развиђаше се са Јудејцима, па око 335 године пре Христовог Рођења чак и посебни храм подигоше на гори Харизину, и заведоше у њему посебно богослужење, које је имало нечега заједничког са богослужењем јерусалимског храма. Од тога времена оно што је највише делило Јевреје од Самарјана, било је учење о месту истинског богослужења (ср. Јн. 4, 19-20). Осим тога, Самарјани су од свих књига Старог Завета признавали само Петокњижје Мојсијево, при чему је на извесним местима оригинал Петокњижја био измењен.

5. Трибун - претставник војне власти; нешто као данашњи пуковник.

